

FIȘA DISCIPLINEI LLV3028

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea “Babeș-Bolyai”
1.2 Facultatea	Facultatea de Litere
1.3 Departamentul	Limbi și literaturi clasice
1.4 Domeniul de studii	Limbă și literatură
1.5 Ciclu de studii	Nivel licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Filologie clasică / licențiat în filologie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	LLV3028 Știința religiilor în antichitatea clasică și târzie (în limba română)							
2.2 Titularii activităților de curs	Lect. dr. Cristian BAUMGARTEN Lect. dr. Bogdan NEAGOTA							
2.3 Titularul activităților de seminar/ laborator/ proiect / c.p.	Lect. dr. Cristian BAUMGARTEN Lect. dr. Bogdan NEAGOTA							
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	3	2.6 Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	Conținut ²⁾	DS
							Obligativitate ³⁾	DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/c.p.	0
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	56	3.6 seminar/c.p.	0
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					4
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					4
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					4
Tutoriat					1
Examinări					1
Alte activități: pregătirea antologiei texte ilustrative, inscripții etc.					-
3.7 Total ore studiu individual	14				
3.8 Total ore pe semestru	70				
3.9 Numărul de credite	3				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	• sală de curs
5.2 De desfășurare a seminarului /cp	• sală de curs/seminar/curs practic

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	C1 Utilizarea adecvată a conceptelor în studiul științei istoriei religiilor, a principalelor orientări metodologice în abordarea fenomenului religios din perspectivă istorică și critică. C2 Comunicarea eficientă, scrisă și orală, în limba română; interpretarea de texte cu motiv și temă religioasă din limbile clasice, greacă și latină. C3 Descrierea vocabularului și schițarea orizontului religios al antichității clasice și tardoantice greco-romane.
Competențe transversale	CT1 Utilizarea componentelor domeniului limbă și literatură în deplină concordanță cu etica profesională.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul vizează circumscrierea rădăcinilor intelectuale antice ale istoriei comparate a religiilor & științei religiilor (curente culturale și autori), în contextele culturale în care acestea au fost active. Sursele utilizate sunt literare și filosofico-religioase. Metodologia se axează pe o abordare istorică și critică.
7.2 Obiectivele specifice	Tematica acestui curs este utilă studiilor socio-umane, fiind un instrument auxiliar important în asimilarea unor date culturale de bază, din perspectiva metodologiilor actuale. Studiul fenomenului religios, din perspectiva genezei unei discipline moderne (istoria comparată a religiilor), este util abordării istoriei culturale europene și are un rol modelator în asumarea memoriei culturale specifice acestui spațiu.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Critica teologiei tradiționale / Critica mitului	metoda expozitivă, dialogul	
2. Cosmogonia și teogonia orfică	metoda expozitivă, dialogul	
3. Teologia rațională	metoda expozitivă, dialogul	
4. Cosmologie și metafizică	metoda expozitivă, dialogul	
5. Religia civică sau publică	metoda expozitivă, dialogul	
6. Religia privată sau personală – paradigma orfică și pitagorică	metoda expozitivă, dialogul	
7. Critica mitului – repertoriul mitologico-legendar din perioada elenistică	metoda expozitivă, dialogul	
8. Herodot. Descriere etnografică și teorie istorico-religioasă	metoda expozitivă, dialogul	
9. Tematizarea religiei la Varro	metoda expozitivă, dialogul	
10. Lucretius și paradigma epicureică a religiei	metoda expozitivă, dialogul	
11. Concepția ciceroniană asupra religiei	metoda expozitivă, dialogul	
12. Descrierea sistemului religios greco-roman la Dionysius din Halicarnassus	metoda expozitivă, dialogul	
13. Titus Livius și religiile Italiei arhaice	metoda expozitivă, dialogul	
14. Seneca și teoria stoică asupra sacrului	metoda expozitivă, dialogul	
Bibliografie generală M. Beard, S. Price, J. North, <i>Religions of Rome</i> . Vol. 1 (<i>A History</i>) and II (<i>A Sourcebook</i>), Cambridge University Press, 1998. D. Babut, <i>La religion des philosophes grecs</i> , Paris, 1974. E. Des Places, <i>Platon et la langue des Mystères</i> , Annuaire de la Fac. de Lettres et Sciences hum. d'Aix en Provence, 38, 1964, pp. 9-23. C. J. De Vogel, <i>What was God for Plato?</i> În: <i>Philosophia</i> 1970, pp. 210-242. P. Boyancé, <i>Le culte des Muses chez les philosophes grecs</i> , Paris, 1937. A. J. Festugière, <i>Personal Religion among the Greeks</i> , Berkeley, 1954. H. S. Versnel, <i>Ter Unus. Isis, Dionysos, Hermes. Three Studies in Henotheism</i> , Brill, Leiden, 1990. Fabio Mora, „Verso una tipologia delle religioni classiche”. În: <i>Kernos</i> 13 (2000), pp. 9-33. Maria Grazia Lancellotti, „Les religions du monde ancien: entre typologie et histoire. À propos d'un article récent”. În: <i>Kernos</i> , 16 (2003), pp. 225-246.		

8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
1. Critica teologiei tradiționale / Critica mitului Texte Hesiod. Theogonia 116-210; 453-506; Presocraticii. Analiză, comentariu de fragmente din: Anaxagoras , fr. 12 H. Diels-W. Kranz; Simpl. Com. <i>Phys.</i> Arist., 164, 24 Xenofan , H. Diels-W. Kranz, 11-12, 14, 23, 24-26, 34. Heraclit , H. Diels-W. Kranz, 5, 15, 119 Sofiștii. Protagoras , în Sextus Emp., <i>Pyrrhonism</i> , I, 216 în: H. Diels-W. Kranz, fr. A 14; Diog. Laertios , Viețile și doctrinele filos. IX, 51-52, în H. Diels-W. Kranz, A1 și B4 Tragediografi. Critias , <i>Sisyphus</i> (Sext. Emp, Adv. Math., IX, 403-404); Euripide , <i>Troienele</i> , 969-990; <i>Hippolit</i> , 1-8; 1325-1341; 1416-1438; <i>Ion</i> ,	discuții, analize de text, interpretare	

433-451 Exegeți. Theagenes din Region și Hecateu – metoda exegezei mitului bazată pe alegorie		
2. Cosmogonia și teogonia orfică Texte Appolonios din Rhodos , <i>Argonauticele</i> , I, 494-511; Platon , <i>Timaios</i> , 40 d Aristofan , <i>Păsările</i> , 688-702	discuții, analize de text, interpretare	
3. Teologia rațională Texte Platon , <i>Legile</i> IV, 716 c; V, 738 b-d; X, 909 d – 910 d și <i>Timaios</i> , 29 d – 30 c; 71 d – 72 c 4. Cosmologie și Metafizică Aristotel , <i>Fizica</i> , 258 b 10 – 259 a 13; <i>Metafizica</i> 1072 b 25-31.	discuții, analize de text, interpretare discuții, analize de text, interpretare	
5. Religia civică sau publică – Dreptatea / Justiția și zeii Texte Hesiod , <i>Munci și zile</i> 220 – 262, Eschil , <i>Agamemnon</i> 750-781; Sofocle , <i>Antigona</i> 449-470	discuții, analize de text, interpretare	
6. Religia privată sau personală (familia și devoțiunea personală) / paradigma orfică și pitagorică Texte Aristotel , <i>Constituția ateniană</i> , 55.2; <i>Fratriile</i> – IG ² II 1237; SIG ³ 921; LGS 17; Antifon , <i>Discursuri</i> , I, 14-20; Euripide , <i>Hippolit</i> , 948-954, Aristofan , <i>Broaștele</i> , 1030-1036; Diogenes Laertios , <i>Viețile și doctrinele filos.</i> , VIII, 22-24; 33. - „misticul” la Platon , <i>Banchetul</i> , 201 e – 212 c	discuții, analize de text, interpretare	
7. Concepția asupra vieții de dincolo Texte Homer , <i>Iliada</i> , XXIV 707-745; 776-804; <i>Odissea</i> , XI 21-50; 139-149; Concepția orfică – Pindar , <i>Olimpicele</i> II, 63-88 Descrierea Hadesului : Pausanias, <i>Călătorie în Grecia</i> X, 28-31; Platon , <i>Fedon</i> 113 d-114 c; Epitafurile : Simonides , în: <i>Anthol. Palatina</i> VII, 253 (fr. 118 Diehl); <i>Anthol. Palatina</i> VII, 251 (fr. 121 Diehl) și <i>IG XII 5.310 Paros</i> , din sec. II î. Chr.	discuții, analize de text, interpretare	
8. Herodot. Descriere etnografică și teorie istorico-religioasă - religiile persană, babiloniană, scitică; aspecte fenomenologice ale religiei: identificarea divinităților, rituri (sacrificii, divinație, practici funerare), soteriologie; metodologii etnologico-istorico-religioase (difuzionism – categorie interpretativă, etnografie speculativă, concepția funcționalistă asupra divinității, teoria originii egiptene a religiei grecești).	discuții, analize de text, interpretare	

Texte

<http://mercure.fltr.ucl.ac.be/Hodoi/concordances/intro.htm#Herodote>

Studii

Fabio Mora, *Religione e religioni nelle Storie di Erodoto*, Editoriale Jaca Book, Milano, 1986.

9. Tematizarea religiei la Varro

Texte

M. T. Varro, *Antiquitates rerum humanarum et divinarum*.

<http://www.forumromanum.org/literature/antiquitates.html>

Marco Terenzio Varrone, *Opere*. A cura di Antonio Traglia, UTET (Unione Tipografico-Editrice Torinese), Torino, 1974.

Studii

Jörg Rüpke, „Historicizing Religion: Varro’s *Antiquitates* and History of Religion in the Late Roman Republic”. În: *History of Religions*, Vol. 53, No. 3 (February 2014), pp. 246-268.

Peter Van Nuffelen, „Varro’s Divine Antiquities: Roman Religion as an Image of Truth”. În: *Classical Philology*, Vol. 105, No. 2 (April 2010), pp. 162-188.

Pierre Boyancé, „Sur la théologie de Varron”. În: *Etudes sur la religion romaine*. École Française de Rome, Rome, 1972, pp. 253-282.

Lucienne Deschamps, „Varron et le sacré”. În: *Bulletin de l'Association Guillaume Budé*, n°3, octobre 1990. pp. 289-296.

discuții, analize de text,
interpretare

10. Lucretius și paradigma epicureică a religiei

- **Paradigma filosofului-profet (Epicur)**: I, 62-79 (elogiul lui Epicur), 80-101 (sacrificiul Ifigeniei și critica epicureică a religiei), 102-135 (eliberarea de frică prin raționalitatea filosofică); III, 1-94 (elogiul lui Epicur); V, 1-55 (apoteoza lui Epicur); VI, 1-95 (elogiul lui Epicur). I, 635-705 (critica lui Heraclit), 705-829 (critica lui Thales, Anaximenes și Empedocles), 830-920 (critica lui Anaxagoras).

- **Etapele cosmogoniei și ale antro-sociogoniei**: V, 431-1241 (pământul, soarele, luna; plantele, animalele și monștrii; oamenii asociale și vânători; umanizarea, descoperirea focului, aurul și războaiele; geneza religiei), 1242-1425 (imposibilitatea fericirii umane prin civilizație).

- **Antropologie epicureică**: II, 95-230 (structura sufletului = *anima* și *animus*, principiul vital și cel rațional, materialitatea sufletului), 282-336 (mișcările raționale ale sufletului, temperamentele, moravurile), 425-675 (perisabilitatea sufletului), 929-1021 (absența postexistenței).

Texte

<http://bcs.fltr.ucl.ac.be/LUCR/I.html>

http://www.edurete.org/pd/sele_art.asp?idp=220&ida=3566

Studii

Ginetta De Trane, *La polemica di Lucrezio contro le religiones. Tantum religio potuit suadere malorum*. Pensa MultiMedia Editore, Lecce, 2015, pp. 17-44 (epicureismul la Roma), 45-94 (cărțile I-II), 95-130 (cărțile III-IV), 131-166 (cărțile V-VI).

discuții, analize de text,
interpretare

Tibor Goossens, *Lucretius and Religion*, Utrecht University, 2005.
Juraj Franek, „Lucretius and the Modern Interdisciplinary Critique of Religion”. În: *Graeco-Latina Brunensia* 16 (1). 2011, pp. 15-28
John Colman, „Lucretius on Religion”. În: *Perspectives on Political Science* 38 (4), October 2009, pp. 228-239.

11. Concepția ciceroniană asupra religiei

- teoria asupra sacralului / divinului în *De natura Deorum*
- interpretarea stoică a tehnicilor divinatorii în *De divinatione*

Texte

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm>

Studii

Pierre Boyancé, „La religion astrale de Platon à Cicéron”. În: *Revue des Études Grecques*, tome 65, fascicule 306-308, Juillet-décembre 1952. pp. 312-350.
Robert Schilling, „Cicerone. Il pensiero teologico”. În: Y. Bonnefoy (ed.), *Dizionario delle mitologie e delle religioni*, trad. it. Rizzoli, Milano 1989, vol. I, pp. 265-268.
Silvia Jannaccone, „Divinazione e culto ufficiale nel pensiero di Cicerone”. În: *Latomus*, T. 14, Fasc. 1 (Janvier-Mars 1955), pp. 116-119.
Ben Mansour Abd El Hadi, „Aspects de la religion de Cicéron”. În: *Bulletin de l'Association Guillaume Budé*, n°3, octobre 1970. pp. 359-373.

discuții, analize de text,
interpretare

12. Descrierea sistemului religios greco-roman la Dionysius din Halicarnassus

- divinitățile grecești și romane, lexicul religios, cultură greco-romană și alteritate lingvistică, protoistoria preromană și greacă a Italiei, metodologie istorico-religioasă.

Texte

Antichitățile romane (Romaikè arhaiologhìa) / Ρωμαϊκήσ αρχαιολογιασ λογος πρωτος

http://mercure.fltr.ucl.ac.be/Hodoi/concordances/intro.htm#Denys_hal

<http://remacle.org/bloodwolf/historiens/denys/index.htm>

Studii

Fabio Mora, *Il Pensiero storico-religioso antico. Autori greci e Roma: I, Dionigi d'Alicarnasso*, Roma, 1995.
Jacques Poucet, „Denys d'Halicarnasse et Varron. Le cas des voyages d'Énée”. În: *Mélanges de l'Ecole française de Rome. Antiquité*, tome 101, n°1. 1989. pp. 63-95.

discuții, analize de text,
interpretare

13. Titus Livius și religiile Italiei arhaice

- descriere etnografico-istorică și radiografie istorico-religioasă

Texte

URL: <http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#tit>

Studii

Bernard Mineo, „Légende et histoire dans le Livre I de Tite-Live”. În: *Dialogues d'histoire ancienne. Supplément* n°4-2, 2010. Jeux et enjeux de la

discuții, analize de text,
interpretare

mise en forme de l'histoire. Recherches sur le genre historique en Grèce et à Rome, pp. 495-508.

Salamon Gérard, „Autour de la mort de Romulus (à partir du texte de Tite-Live, 1.15.6–16)”. În: *Dialogues d'histoire ancienne. Supplément* n°4-2, 2010. Jeux et enjeux de la mise en forme de l'histoire. Recherches sur le genre historique en Grèce et à Rome. pp. 509-524.

Charles Guittard, „Tite-Live, Accius et le rituel de la *deuotio*”. În: *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 128e année, N. 4, 1984. pp. 581-600.

Bernard Mineo, „Tite-Live et la politique apollinienne d'Auguste”. În: *Dialogues d'histoire ancienne. Supplément* n°8, 2013. Discours politique et Histoire dans l'Antiquité. pp. 39-64.

14. Seneca și teoria stoică asupra sacralui

Texte

De Providentia

De Beneficiis

Epistulae morales ad Lucilium

Naturales quaestiones

URL: <http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#sen>

Studia

Robert Turcan, *Sénèque et les religions orientales*, Latomus, Bruxelles, 1967.

Cécile Merckel, *Seneca theologus. La religion d'un philosophe*. Thèse de doctorat, Université de Strasbourg, 2012.

Anne Logeay, „Pourquoi former des communautés religieuses? Sénèque: quelques réponses du stoïcisme impérial”. În: Nicole Belayche and Simon C. Mimouni (eds), *Les communautés religieuses dans le monde gréco-romain. Essais de définition*. Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes, Sciences Religieuses 117. Turnhout: Brepols Publishers, 2003, pp. 29-47

J. Pià Comella, *Une piété de la raison, philosophie et religion dans le stoïcisme impérial. Des Lettres à Lucilius de Sénèque aux Pensées de Marc-Aurèle*. Turnhout: Brepols Publishers, 2014.

Giuseppe Scarpato, *Il pensiero religioso di Seneca e l'ambiente ebraico e cristiano*, Editore Paideia, 1983.

discuții, analize de text,
interpretare

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- conținutul disciplinei este în concordanță cu ceea ce se predă în alte centre universitare
- tematica este elaborată pe baza bibliografiei internaționale a domeniului;

10. Evaluare

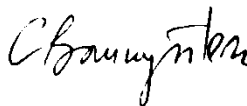

UNIVERSITATEA BABES-BOLYAI
BABES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABES-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABES-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 3
400202, Cluj-Napoca
Tel: 0264 532238
Fax: 0264 432303
E-mail: lett@lett.ubbcluj.ro

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs și seminar	Corectitudinea și completitudinea cunoștințelor Gradul de asimilare a limbajului de specialitate	Referat	100%
10.5 Curs practic	Capacitatea de aplicare practică a cunoștințelor teoretice dobândite Criterii ce vizează aspectele atitudinale: conștiințiozitatea, interesul pentru studiul individual		
10.6 Performanța studentului în urma promovării disciplinei			
<ul style="list-style-type: none"> cunoașterea elementelor fundamentale de teorie și aplicarea lor practică 			

Data completării 23.03.2021	Semnătura titularilor de curs Cristian Baumgarten Bogdan Neagota 		
Data avizării în departament	Semnătura directorului de departament 		
Data avizării la Decanat	Semnătura Prodecanului responsabil	Ștampila facultății	